

fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.dof.remissor@regeringskansliet.se
marika.kurlberg@regeringskansliet.se
ludvig.kimby@regeringskansliet.se

Yttrande till betänkandet AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12) (Fi2025/00457)

Patent- och registreringsverket, PRV, är myndigheten för immaterialrätt. Vi har ett samlat ansvar för immaterialrätt och för att innovationer ges skydd som patent, design och varumärke. PRV är tillsynsmyndighet för kollektiv förvaltning av upphovsrätt.

PRV arbetar även för att höja kunskapen om immaterialrätt och immateriella tillgångar i Sverige så att nya idéer i teknikens och utvecklingens framkant ska kunna stärka Sveriges tillväxt och konkurrenskraft.

Inledning

PRV välkomnar att Sverige avser att hantera frågan om AI-utvecklingen. I och med att den presenterade färdplanen inte är en traditionell utredning i så måtto att den presenterar konkreta lagförslag, så har PRV valt att presentera yttrandet i fyra delar: (1) Styrkor, (2) svagheter, (3) aspekter som saknas eller bör betonas och (4) vad PRV kan bidra med.

1. Styrkor med färdplanen

PRV välkomnar regeringens ambition att ge Sverige en tydligare riktning när det gäller att förbereda Sverige för de omfattande förändringar som AI-tekniken sannolikt kommer kräva.

PRV välkomnar den grundläggande presentationen av en lång rad olika aspekter som påverkas av AI-utvecklingen och att AI-kommissionen betonar vikten av att Sverige måste satsa hårt för att som helhet kunna följa med i den snabba förändringen som kommer påverka många dimensioner av samhället. Att AI-kommission visar att Sverige synes tappa i konkurrens med andra länder och att detta riskerar att förvärras ytterligare om inte krafttag tas, är ståndpunkter som PRV delar.

2. Svagheter med färdplanen

- Förslagen i färdplanen tenderar att vara mycket kortfattade och är inte tillräckligt konkreta i de punkter som lyfts fram.
- Immaterialrätt och hantering av immateriella tillgångar nämns, trots den viktiga roll dessa spelar i utvecklingen av AI, endast perifert. PRV:s roll omnämns inte i delar där immateriella tillgångar eller rättigheter är relevanta.
- Det nämns att upphovsrätten måste respekteras,¹ men det utvecklas inte hur verk och annan data ska kunna användas på ett effektivt sätt som balanserar intressen som investeringsskydd med behovet av tillgång till data. Dessa frågor är av särskild vikt för Sverige där kulturella och kreativa näringar 2023 omsatte ca 650 mdr SEK och därmed utgör en strategisk konkurrens- och tillväxtmotor, vilket också gör hantering av immateriella tillgångar till en central del av konkurrenskraften inom den svenska ekonomin.²
- Tillgången till data för språkmodeller nämns visserligen kortfattat, men andra former av data för att kunna möjliggöra AI-system nämns knappt alls. En stor del av dessa data skyddas av upphovsrätt eller närstående rättigheter vilka utgör investeringsskydd som möjliggör och har varit en förutsättning för träning av AI-modeller.
- Patent nämns som en aspekt som anger värdeskapande, men denna del, givet dess vikt, utvecklas inte tillräckligt.³ Att patentinformation, som kvalitativa data som skulle kunna användas för att skapa värdefulla träningsdata för AI-system, nämns inte alls.
- EU påverkar digitaliseringen på många sätt genom ett antal förordningar och direktiv. Färdplanen ger inte tillräckligt tydliga verktyg för att Sverige ska kunna påverka EU-reglering på ett effektivt sätt eller ha möjlighet att hantera den långsamma rättsutvecklingen inom EU.
- EU genomför också projekt och EUIPO har i maj 2025 publicerat en omfattande studie om AI och upphovsrätt.⁴ Bland annat diskuteras Art 3-4 i DSM-direktivet och möjligheterna till TDM (Text and Data Mining). Dessa aspekter har tyvärr utelämnats. (Upphovsrättsintensiva sektorer anges i rapporten ge arbete åt mer än 17 miljoner personer och stå för ca 7% av EU:s BNP.⁵)

3. Aspekter som saknas eller bör lyftas fram mer

Tillgång till kvalitativa data för att kunna skapa framgångsrika AI-modeller nämns som en viktig aspekt.

¹ SOU 2025:12 s. 40 (8), s. 50 (18).

² Rapport från Kreativ Sektor, 250331. [Rapport-Uppdaterad-statistik-for-de-kulturella-och-kreativa-branscherna-250331.pdf](#), s 5 f.

³ SOU 2025:12 s. 107-109 (75-77).

⁴ [Study - The development of GenAI from a copyright perspective - FULL report.docx](#)

⁵ A a s 3.

Utifrån ett immaterialrättsligt perspektiv vill PRV lyfta fram att upphovsrätten är ett viktigt rättsområde som skyddar investeringar och kulturella uttryck som ofta ligger till grund för den data som historiskt har tränat och fortsatt kommer att behöva träna de AI-modeller som har utvecklats och kommer att utvecklas. De upphovsrättsliga aspekterna stannar inte vid de stora språkmodellerna.⁶ Även data i form av musik, bild, design, konst, film, datorprogram samt ett antal andra kreativa uttryck kan användas för att skapa AI-modeller. De ersättningsmodeller som kortfattat nämns behöver också hanteras i ett internationellt perspektiv, där tidsperspektivet är en viktig faktor för att Europa och Sverige inte ska tappa ytterligare. Eftersom ett stort antal AI-applikationer är tillgängliga via internet behövs lösningar för gränsöverskridande transaktioner av upphovsrättsligt material. Vikten av sektorspecifika lösningar är vidare något som PRV önskar understryka. Digitaliseringen och AI-utvecklingen har på ett omvälvande sätt skapat en ny gränsyta för upphovsrättsliga förfoganden, dvs användning av upphovsrättsligt skyddade prestationer. Att anpassa upphovsrättens roll som investeringsskydd till nya exploateringsformer inom en rad olika sektorer är av yttersta vikt för Sveriges konkurrenskraft. Informationsbehovet är också ökande. Av de frågor PRV fick in från allmänheten under 2023 så avsåg 74 % upphovsrätt och av dessa frågor var ca 9 % AI-relaterade. Denna andel förväntas öka.

Patenträtten är central utifrån flera innovationsperspektiv. Patentinformation, dvs information som framgår av patent/patentansökningar, utgör ofta högkvalitativa data i sig, eftersom den till stor del innehåller data om teknikens absoluta framkant. Att patentinformation är strukturerad och klassificerad på ett ordnat sätt gör den därmed effektivt sökbar för kompetenta aktörer. För att kunna beviljas patent så måste ansökan avse en uppfinning som är inte har offentliggjorts tidigare (kravet på nyhet) och dessutom skilja sig tillräckligt mycket från känd teknik (kravet på uppfinningshöjd).⁷ 18 månader efter ansökningsdagen blir informationen normalt offentlig och öppen för var och en.

Sökta patent är en effektiv värdemätare av känd teknik inom olika tekniska områden och ger också en indikation av i vilka fält som industrin väljer att satsa. Kunskap om patentinformation är således värdefull för att förstå kunskapsläget i världen och Sverige specifikt. Förmåga att upptäcka nya innovationsmöjligheter kan härledas ur patentinformation, vilket också kan användas inom AI-utveckling.

I den administrativa ansökningsprocessen finns exempel där AI helt eller delvis redan används för att uppfinna, vilket utmanar det patenträttsliga uppfinnarbegreppet. Endast fysiska personer kan vara uppfinnare i patentlagens mening, se 1 kap. 1 § Patentlag (2024:945). Konsekvenser av att AI självständigt löser problem bör utredas. Dessutom används AI för att skriva patentansökningar och det finns ett tryck på att effektivisera patentmyndigheters granskningar genom att fortsätta införa och förbättra AI-system i hela eller delar av granskningsprocessen.

⁶ SOU 2025:12 s 122f (9of).

⁷ Patentlagen (2024:945) 2 kap. 9-14 §§.

Även om upphovs- och patenträttsliga möjligheter och utmaningar är de starkaste så bör även varumärken och mönsterskydd nämnas. De databaser som samlas inom känneteckens- och designområdet innehåller också kvalitativa data som kan användas för AI-modeller även inom andra områden än språkmodeller. Detta nämns tyvärr inte.

4. PRV kan bidra med

Det är beklagligt att PRV överhuvudtaget inte nämns i de delar där immateriella tillgångar och immaterialrätten är relevant. PRV kan bidra med metodik och vägledning i hur immateriella tillgångar – dvs. AI-relevant data – identifieras, värderas och hanteras för att möjliggöra affärs-, forsknings- och samhällsutveckling. Detta är inte i första hand en juridisk fråga, utan en fråga om hur Sverige bygger upp förmåga att skapa, behålla och utnyttja strategiska resurser i den digitala ekonomin.

Upphovsrätt och tillgång till data

Upphovsrätt utgör en central komponent för Sveriges innovation och export, där systematisk förvaltning, licensiering och tillsyn - förutom att skapa utrymme för kreativa och konstnärliga uttryck - skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt och global konkurrenskraft. I stället för att enbart betraktas som en juridisk rättighet (eller hinder) bör upphovsrätten förstås som ett viktigt konkurrenspolitiskt verktyg, vars strukturer med kollektiv förvaltning, avtalsramverk och marknadsövervakning och kontroll, möjliggör storskalig spridning av kreativa verk under förutsägbara villkor.

Upphovsrätter och närstående rättigheter uppkommer automatiskt om de legala förutsättningarna objektivt är uppfyllda. Upphovsrätter registreras således inte (i Sverige). Det är dock möjligt att licensiera dem och det är komplext att förvalta rättigheterna. Eftersom lagstiftningens avvägningar mellan olika intressen inte bedöms vid någon registrering sker detta i stället på andra sätt. För sådana upphovsrättsliga dispositioner som är i fråga vid behandling av upphovsrättsligt skyddat material sker detta ofta vid licensieringstillfället. Det här påverkar vilka insatser som behövs för att investeringsskyddet upphovsrätt ska få genomslag och bidra till tillväxt och innovation. På individnivå genom att rättigheterna inte avtalas bort. På kollektiv nivå genom att nyttjandet i fråga inte omfattas av en inskränkning, och genom att möjligheterna till masslicensiering förbättras.

PRV bedriver tillsyn över de kollektiva förvaltningsorganisationer som hanterar många av de för AI relevanta upphovsrättigheterna. Tillsyn är ett förvaltningsrättsligt styrmedel för att säkerställa att aktörerna på den tillsynade marknaden agerar på ett lämpligt sätt. Ansvaret för tillsynen kräver dessutom att PRV upprätthåller och utvecklar viss kompetens inom detta område. PRV skulle därmed vara en relevant och objektiv offentlig aktör i arbetet att balansera de olika intressena mellan upphovsrättshavarsidan och å andra sidan de aktörer som vill använda AI för att träna AI-modeller. Dessa frågor måste också hanteras i ett internationellt perspektiv utifrån såväl EU-rätt som internationella konventioner. Här kan även PRV:s roll som svensk representant i EUIPO, en EU-myndighet som ökat sitt fokus på upphovsrätten – vara relevant. Även principerna om öppna data och strävan från EU att förenkla delning av data, bör tillgodoses.

Om upphovsrättsliga frågor reduceras till enbart juridik så förbises deras betydelse som konkurrensverktyg. Om PRV ges ytterligare möjlighet att integrera juridisk expertis med en näringspolitisk ansats, skulle myndigheten kunna verka för upphovsrätten som dynamisk motor för innovation och export. Myndighetens insatser, från tillsyn till kompetensförsörjning, skulle kunna vara en nyckel för att upphovsrättens mekanismer ska kunna stödja långsiktig tillväxt och stärka Sveriges position på den globala arenan. Det arbete som inletts med att skapa ett upphovsrättsligt kompetenscentrum vid EUIPO:s Observatorium kan här tjäna som förebild, inte minst mot bakgrund av det faktum att arbetet följs nära av såväl DG Grow som DG Connect.

Patentinformation och tillgång till data

PRV:s expertis inom patentområdet bör utnyttjas avseende patentinformation. Som expertmyndighet kan PRV också samverka med andra expertmyndigheter. Som exempel kan nämnas ett samarbete som PRV har haft med Kemikalieinspektionen och RISE.⁸ Projektet syftade till att med ett AI-system skapat av RISE använda PRV:s expertis i att kunna finna och tolka relevant patentinformation för att ge Kemikalieinspektionen ett effektivt hjälpmedel att kunna identifiera potentiellt farliga substanser i ett tidigt skede. Liknande projekt bör kunna ordnas avseende att använda AI i annan form av innovationsprojekt inom teknikutveckling. PRV:s expertis inom i princip samtliga tekniska fält samt specifika kompetens att tolka patentinformation gör PRV till en potentiellt viktig samarbetsaktör inom AI-utveckling inom en lång rad tekniska områden. Med resurstilldelning ser PRV stor potential att i samverkan med fler myndigheter identifiera andra samhällsutmaningar som kan lösas effektivt med hjälp av patentinformation och AI. En mycket hög andel av avancerad teknisk information går endast att finna i patentdatabaser. Patentinformation utgör därmed en ovärderlig global innovationskälla som belyser Sveriges styrkeområden i förhållande till andra länders och kan användas strategiskt för att styra offentliga forskningssatsningar för ökad konkurrenskraft. Även forskningsmöjligheter skulle kunna riktas mot dessa typer av projekt. Ungefär 20% av PRV:s patentingenjörer har doktorerat, vilket medför att den vetenskapliga miljön är lämplig för forskningsprojekt inom AI och patentinformation.

Samordning mellan strategi för immateriella tillgångar strategi för AI

PRV vill också nämna IVA:s initiativ angående behovet av en nationell strategi avseende immateriella tillgångar. Hur de immateriella tillgångarna hanteras av olika aktörer, såväl offentliga som privata, när samhället ställer om mot utveckling av AI är centralt för Sveriges möjligheter att hänga med i utvecklingen. Om det ska skapas strategier inom AI och immateriella tillgångar så bör dessa strategier vara välintegrerade och i det arbetet kan PRV som expertmyndighet bidra.

⁸

<https://www.kemi.se/download/18.3d3341ec17f916d8c8e1d75/1647870413373/PM-1-22-Dataanalys-av-patentinformation-med-hjalp-av-artificiell-intelligens.pdf>

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Anna Jardfelt efter föredragning av seniora juristen Mats Nordenborg. Vid ärendets slutliga beredning har även deltagit chefsjuristen Magnus Ahlgren, enhetschefen Jimmie Femzén, patentexperten John Sjöberg, seniora rådgivaren Martin Lidén, juristen Sofie Grettve von Rosen och enhetschefen Åsa Collett.

Anna Jardfelt

Mats Nordenborg